

SLUŽBA ZA ODNOS Z JAVNOSTMI IN PROMOCIJO

Dunajska 58, 1000 Ljubljana, Slovenija
telefon: 01 478 91 63, telefaks: 01 478 90 13
e-mail: pr.mkgp@gov.si
<http://www.mkgp.gov.si>

Datum: 2. 6. 2008

Govor ministra Iztoka Jarca na neformalnem zasedanju odborov za kmetijstvo parlamentov članic EU, Evropskega parlamenta, Hrvaške, Makedonije Turčije in Srbije v Ljubljani

(Velja govorjena beseda!)

Spoštovane gospe in gospodje,

predsedniki in člani odborov za kmetijstvo, g. Parish predsednik odbora za kmetijstvo Evropskega parlamenta,

dragi gostje

Ko smo skoraj pred letom dni sodelovali s kolegi iz državnega zbora pri izboru kar najbolj aktualne in zanimive teme za to neformalno srečanje, nismo mogli predvideti, kako resno bo svet zašel v krizo naraščajočih cen hrane.

Dejstev, ki so in še vplivajo na rast cen hrane in neuravnoteženo stanje ponudbe in povpraševanja, ne bi ponavljal, saj je bilo do danes o tem povedanih že mnogo besed.

Poleg vpliva klimatskih sprememb na kmetijsko proizvodnjo in tekme za kmetijstvo razpoložljivih površin z urbanizacijo in zagotavljanjem virov za biogoriva so zaskrbljujoče tudi špekulacije, ki se pojavljajo na trgih s kmetijskimi proizvodi.

Tako se zagotavljanju prehranske varnosti ne govori samo na konferencah v strokovnih kmetijsko-prehranskih krogih, temveč se za kmetijstvo zdaj zanimajo tudi gospodarski forumi najvišjih ravni, mednarodne organizacije in borzni posredniki.

Javnost upravičeno pričakuje odziv politike za zagotovitev povečanja kmetijske pridelave in dostopnost prebivalcev ogroženih regij do hrane, z jasnim ciljem delovati dolgoročno.

Da bo človeštvo v 21. stoletju postalo tako močno ranljivo pri zagotavljanju osnovne človekove pravice – pravice do hrane – je bilo nemogoče predvideti in zato pravočasno usmerjati kmetijsko in druge razvojne politike.

Svet za človekove pravice je nekaj dni nazaj sprejel resolucijo o negativnih vplivih svetovne prehranske krize na pravico do hrane za vse. Resolucija poziva vse države, mednarodne organizacije in druge odgovorne, da sprejmejo ukrepe za realizacijo pravice do hrane kot osnovne človekove pravice. Prav tako resolucija poziva k naporom za pomoč pri povečevanju pridelave hrane v ogroženih regijah s prenosom znanj in tehnologij ter pomočjo v hrani.

EU ima kapacitete in znanje za večji prispevek k svetovni proizvodnji hrane in s tem k večji varnosti preskrbe v svetu.

Svet EU se zaveda, da cene hrane po svetu naraščajo, zaradi česar so ogroženi nedavni dosežki pri odpravljanju revščine in podhranjenosti, prav tako je tvegano uresničevanje razvojnih ciljev tisočletja. Naraščajoče cene hrane in posledice le-tega povzročata nestabilnost, kar dokazujejo nedavni nemiri v več državah po svetu.

Vsi smo enotnega mnenja, da je treba sprejeti ukrepe s katerimi bomo kratkoročno pomagali najrevnejšim državam in najbolj ranljivim družbenim skupinam. Ti ukrepi, povezani s povečanjem kmetijske proizvodnje, morajo zagotoviti umiritev rasti cen hrane.

Problematika skokovitega naraščanja cen hrane predstavlja dodaten izziv tudi za razvojno politiko. Svet za splošne zadeve in zunanje odnose je nedavno, konec meseca maja, obravnaval to vprašanje in sprejel sklepe za kratko-, srednje- in dolgoročne ukrepe za reševanje problema naraščanja cen hrane. EU je že okrepila zagotavljanje pomoči v hrani in humanitarno pomoč v najbolj prizadetih državah in sprostila dodatna finančna sredstva za pomoč najbolj ranljivim družbenim skupinam.

Srednjeročno EU načrtuje usmerjen dialog s tretjimi državami, da bi jih odvrnila od uvajanja prepovedi izvoza hrane in jih spodbudila k smotni in razvojno naravnani uporabi sredstev.

Dolgoročno bo EU spodbujala države v razvoju, predvsem najmanj razvite, k izvajanju ustrezne kmetijske politike, predvsem v luči povečevanja varne preskrbe s hrano. Slovensko predsedstvo je prepričano, da je za povečanje proizvodnje hrane in globalne oskrbe s hrano ključna okrepljena pomoč državam v razvoju pri razvoju njihovega kmetijstva, s čimer bi dosegli dolgoročne pozitivne učinke, saj bi tem državam pomagali, da bolje izkoristijo svoje možnosti za kmetijsko proizvodnjo.

EU bo v zvezi s tem upoštevala tudi zaključke srečanja na visoki ravni FAO, ki bo potekalo v Rimu od jutri pa do konca tega tedna. Poleg osnovne razprave na konferenci na visoki ravni z naslovom »Zagotavljanje prehranske varnosti v luči izziva klimatskih sprememb in zagotavljanja energetske varnosti – bioenergije«, je cilj konference doseči dogovor o pomoči držav in mednarodnih organizacij pri oblikovanju politik, strategij in programov potrebnih za zaščito svetovne prehranske varnosti kratkoročno, srednje- in dolgoročno.

Svet ministrov za kmetijstvo je o naraščajočih cenah hrane in kmetijskih proizvodov razpravljal na aprilski seji. Slovensko predsedstvo pa je bilo mnenja, da je ta tema tako pomembna, da smo pripravili poseben dokument, ki je bil podlaga za razpravo ministrov na majski seji, kjer so bili sprejeti tudi sklepi predsedstva, ki jih bom povzel v zaključku.

Evropski svet bo na junijskem zasedanju ocenil stanje in določil nadaljnje smernice delovanja glede tega vprašanja, zlasti v širšem okviru razvojnih ciljev tisočletja. Evropski parlament je naložil Svetu, da na junijskem zasedanju potrdi finančne obveznosti in sprejme program Unije za ukrepanje v zvezi z razvojnimi cilji tisočletja, ter na njihovi podlagi okrepi dane zaveze.

Kmetijstvo in kapacitete za proizvodnjo hrane

S srednjeročnega vidika je treba poudariti, da se je kmetijska površina EU s pristopom novih držav članic pomembno povečala. Vendar na teh površinah proizvodne zmogljivosti niso izkoriščene optimalno, precej površin tudi ni v proizvodni funkciji.

K zmogljivosti proizvodnje cele Evrope lahko pomembno prispevajo države Zahodnega Balkana, ki se po političnih in drugih krizah hitro približuje EU.

Napovedi letošnjega pridelka so optimistične – žetev obeta vsaj 10% več pridelkov žit na EU ravni. Glede na trenutne ugodne vremenske razmere nekateri napovedujejo celo rekordno letino žit in precej boljše stanje na trgih z žiti.

Kmetijstvo in obnovljivi viri energije

Vsi smo dobro seznanjeni s sprejetimi sklepi Sveta EU za srednjeročno zagotavljanje energetske varnosti. Izkoriščanje obnovljivih virov energije je postala zaveza in način zagotavljanja energije v prihodnosti.

Kje je realna prihodnost stabilne proizvodnje biogoriv? Dejstvo je, da biogoriva prispevajo k zmanjšanju izpustov toplo-grednih plinov. Teoretični podatki dajejo sorazmerno dobre možnosti za proizvodnjo bioetanola in biodizla, vendar pa se vsi zavedamo, da je prva naloga kmetijstva še vedno proizvodnja hrane.

Druga generacije biogoriv še ni zaživela in še se pojavlja vprašanje kako hitro bo upravičila ekonomičnost proizvodnje. Učinkovitost naslednjih generacij biogoriv je v bližnji prihodnosti vprašljiva, saj so še vedno v začetni fazi raziskav.

Na razvoj proizvodnje biogoriv ne smemo gledati pesimistično in trditi, da je taka proizvodnja vprašljiva tudi z vidika ekonomičnosti, saj rast cen nafte ne kaže trendov umirjanja.

Nujno je potrebno strateško pristopiti še k drugim virom obnovljive energije. V organskih odpadkih je še neizkoriščen potencial. Odpadki morajo biti prvi potencial energije, ki ga moramo izkoristiti, še pred biomaso, ki je v EU in celem svetu omejena.

Kmetijstvo in raziskave

Kot sem že dejal je prva naloga kmetijstva je še vedno proizvodnja hrane s trajnostnim pristopom.

Zavedamo se, da bo treba še precej postoriti pri prenosu tehnologij in znanj, da bi dosegli kar najbolj stabilne in visoke pridelke. Zato bo morala EU za dolgoročno reševanje problema prehranske varnosti na svojem celotnem ozemlju bolje usklajevati raziskovalne in razvojne projekte na področju kmetijstva, da bi razvijala nove tehnologije, ki bodo povečale kmetijsko produktivnost.

Vprašanje, ki se nam ponuja je, ali je genetski potencial rastlin in živali dobro izkoriščen in ali obstajajo možnosti za povečanje pridelkov?

Dejstvo je, da je na svetovni ravni opazen zastoj pri raziskavah namenjenih v izboljšanje kmetijske proizvodnje. Nujno je v večji meri izkoristiti zmogljivosti raziskovalcev.

Evropska komisija prispeva raziskovanim programom le 5% sredstev, ostalo zagotovijo države članice po svojih zmožnostih. Največkrat zato ni doseženega pravega ravnotežja za doseganje pravih rezultatov. Raziskovalne programe je treba zastaviti na daljše časovno obdobje in EU že ima sprejet okvirni raziskovalni program za dobo 6 let. Pomembno je, da Stalni Odbor za raziskave v kmetijstvu dela dobro.

Za rezultate raziskovalnih programov pa je potreben čas, v petih letih ne moremo pričakovati veliko. Politiki in javnost pa hočemo rezultate raziskav takoj. Zdaj je zadnji čas, da se raziskave v kmetijstvu za prave rezultate pravilno usmerijo.

SKP in Zdravstveni pregled

Glede na teme razprav, ki bodo danes še sledile v popoldanskem delu, lahko vidim, da bo odziv SKP na trenutne razmere in usmeritve v prihodnosti, po letu 2013, še pod drobnogledom. Zato ne bom razpravjal o pomenu, ciljih in bodočemu konceptu SKP ter s tem jemal razpravljavcem misli in besede.

Vendar pa moram kot predsedujoči zboru ministrov za kmetijstvo v EU na kratko predstaviti kaj smo uspeli narediti v tem času.

Pregled zdravstvenega stanja SKP je prioritetni dosje slovenskega predsedovanja na področju kmetijstva. Razprava, ki se je začela lani novembra je že obrodila pomembne rezultate.

Marca je slovensko predsedstvo v Svetu uspelo doseči soglasje o sklepih glede sporočila Komisije o pripravi na zdravstveni pregled. Glavni poudarki iz sklepov so usmerjeni k nujnim poenostavitvam postopkov in racionalizaciji ukrepov, odpravi omejitev na trgih, kot so praha, mlečne kvote in intervencije ter k ukrepanju povezanem z novimi izzivi in upravljanju s tveganji v kmetijstvu.

Dejstvo je, da pregled zdravstvenega stanja SKP daje dobre podlage, da se politika kratkoročno prilagodi v delih, kjer je to nujno. Kmetom oziroma proizvajalcem pa je treba v vsakršnih razmerah zagotoviti stabilne razmere, zato zdravstveni pregled SKP ni namenjen korenitim spremembam koncepta politike in ukrepanj do leta 2013.

Pred nami so še čisto sveži zakonodajni predlogi Evropske Komisije, ki upoštevajo dosedanjo razpravo zdravstvenega stanja SKP in sprejete sklepe Sveta v marcu 2008. Naj le na kratko povzamem, kakšne rešitve za probleme o katerih sem govoril, nam prinašajo zakonodajni predlogi.

Bistveno je, da je se z:

- poenostavitvijo in boljšim usmerjanjem neposrednih podpore kmetom,
- odpravo praha in s tem sproščanje površin za proizvodnjo hrane,
- povečevanjem mlečnih kvot,

- odstranitvijo nadzora ponudbe,
- krepitvijo politike razvoja podeželja za odzive na nove izzive,

kmetom omogočen hitrejši odziv na tržne priložnosti in cenovne krize ter tudi na nove izzive povezane z zagotavljanjem energetskih virov in klimatskimi spremembami.

Zaključek

Naj zaključim moj prispevek k začetku vašega zasedanja s pomembnim dokumentom slovenskega predsedstva in sicer s predstavitvijo v mesecu maju sprejetih Sklepov predsedstva, kot odgovor na problem visokih cen hrane in stanje na kmetijskih trgih.

EU je že pomembno izboljšala načine s katerimi SKP lahko odgovori na trenutno stanje na trgih. Reforme SKP upoštevajo potrebno nadzorovanje nad zalogami in zagotavljajo kmetom več svobode in pobud, da se lahko odzovejo na signale, ki jih prejemajo s trgov. Zaloge hrane in surovin morajo biti na voljo potrošnikom po sprejemljivih cenah, kar je tudi eden od temeljnih ciljev SKP iz Pogodbe.

Skladno z dolgoročnimi cilji je SKP v zadnjih letih uvedla številne konkretne kratkoročne ukrepe za umirjanje rasti cen v EU, in sicer:

- obseg obdelovalnih zemljišč razpoložljivih za proizvodnjo hrane se je povečal z ukinitvijo obvezne prahe za leto 2008;
- potencial proizvodnje mleka se je za leto 2008 povečal in z nadaljevanjem 1% dviga kvot bo zagotovljen mehak pristanek za kmete, do ukinitve kvot v letu 2015;
- pomembno so se zmanjšale intervencijske zaloge kot tudi izvozna nadomestila;
- uvozne dajatve za skoraj vse vrste žit so bile odpravljene.

Pomembno je, da je povečanje kmetijske proizvodnje primerno poudarjeno. Nove države članice hitro napredujejo in posodablajo ter prestrukturirajo potencial kmetijskega sektorja. Pristop k posodabljanju kmetijske proizvodnje EU spodbuja s svojimi viri tudi v državah kandidatkah. V tem delu je nadaljevanje dela na področju raziskav in razvoja kmetijstva nujen v okviru EU in globalno.

Predsedstvo v sklepih tudi izpostavlja pomembnost, da EU doseže splošen, ambiciozen in uravnotežen rezultat pogajanj v okviru DDA – WTO pogajanj. V ta namen je EU že ponudila pripravljenost, da popolnoma ukine izvozna nadomestila do leta 2013.

Na koncu naj poudarim dejstvo, da kmetijstvo ostaja nujno potreben sektor za celotno EU in dinamična SKP je in bo nadaljevala s pomembnim in trajnostnim prispevkom k svetovnemu stanju na področju zagotavljanja hrane.